

**رئیس** - هر کس با کثرت تمام انتخاب شد وکیل مجلس شورای ملی است (در اینموقع ثانیاً ماده ۶۲ و ۱۷۹ خوانده شد)

**شیخ اسمعیل هشرودی** - قانون موافق این ماده تصویب کرده است که باید اکثریت تمام باشد.

**تقی زاده** - اولاً اینکه گفته میشود که باید در این باب رای گرفته شود بنده عرض میکنم موافقی هست که ممکن است ما مجبور با کثرت تمام شویم چطور که در اول همین نظامنامه داخلی در باب انتخاب رئیس نوشته شده است و عرض میکنم از این جاها خیلی بسیار است که نمایندگان مجبورند اکثریت تمام بدست بیاورند و اگر بخواهیم این نظامنامه را باینطور که میگویند درست کنیم باید بر آن ماده که نوشته شده است با کثرت تمام انتخاب شود یک ماده دیگر وصل کنیم ما صغری و کبری درست میکنیم صغری را در اینجا داریم ولی یک کبری مفصلی لازم است که آنرا نداریم از این جهت همچو گمان میکنم اکثریت تمام در بعضی جاها اجباری شود

**عز الملك** - در نظامنامه انتخاب تصریح شده است بنا بر این ماده ۱۹ که نظامنامه داخلی است میتوان اگر در دومرتبه انتخاب اکثریت تمام بدست نیامد اکثریت نسبی را قبول کرد

**میرزا اسمعیل** اینکه میفرمایند در نظامنامه سابق تصریح شده است ما باید مطابق نظامنامه ایندفعه عمل نمایم آنجا را کار نداریم اینطور که میگویند ما می خواهیم در واقع یک قانون را نقض کنیم و این ممکن نیست

**اسدالله میرزا** - بنده عرض نمیکنم فرمایشات آقایان قانونی نیست ولی میگویم همین نظامنامه حل این مشکلات را خواهد کرد و این مسئله در این نظامنامه قید شده است و فرستاده شده است بانجمن آذربایجان و در واقع این نظامنامه حاصل افکار یک ملت است ملت این ماده را تصویب کرده است درست است نماینده باید با کثرت تمام انتخاب شود ولی در نظامنامه نوشته شده است که اگر نشد با کثرت نسبی قبول خواهد شد فرمایش آقای تقی زاده خیلی خوب است و صحیح ولی عرض میکنم من نمیتوانم دیگری را مجبور کنم باینکه در باره فلان رای بدهد و بالاخره گمان میکنم بهتر این است که همانطور که جناب رئیس فرمودند در دو دفعه با کثرت تمامه باشد و اگر نشد در دفعه ثالث با کثرت نسبی انتخاب میشود

**محمد هاشم میرزا** - اگر بخواهیم در این باب رای بگیریم باید اولاً در قبول اکثریت نسبی لایحه قانونی بیاید قبل از ۲۴ ساعت بکلاداده شود آن وقت رای میگیریم

**نوبری** - بنده نمی دانم ما نباید در مطالب اجتهاد کنیم شخصاً در باب انتخاب نماینده همین ماده است که باید با کثرت تمام انتخاب شود و غیر از این صحیح نیست چه اگر تایکماه یا دو ماه دیگر هم طول بکشد باید تامل کرد تا اکثریت تمام درباره هر یک از منتخبین یافت شود اما اینکه میگویند من نمی توانم کسی را مجبور کنم باینکه فلان کس را بنویسد این صحیح است باید هر کس آنکه را که قابل میدانند همانرا موافق وجدان خود بنویسد

**وکیل الرعایا** - بنده عرض میکنم مجلس اکثریت نسبی را میتواند قبول کند ولی بعد از آن که این مطلب قانونی شود ولی در قانونی که امروز مادر دست داریم ایستی این منتخبین را با کثرت تمام انتخاب کنیم

**اسدالله میرزا** - در همین نظامنامه این مطلب معلوم شده است و از روی آن باید عمل کنیم

**هشرودی** - اینکه میفرمائید در قانون نوشته شده است میترانند نیمساعت نگاه کنند پیدا و معلوم کنند تا تکلیف معلوم شود

**اسدالله میرزا** - ماده را که جناب عز الملك خواندند همین مطلب است محتاج بنیم ساعت تامل نیست و اینکه میگویند نماینده مجلس با نماینده ملت فرق دارد بنده عرض میکنم این را باید تشریح کنند نماینده هر طور که باشد نماینده ملت است و در باب این ماده هم بنده عرض میکنم باید موافق آن عمل کنیم این مطلبی است که راجع شده است بافکار عامه تقریباً و یکی از قوانین اساسی است نمیتوان گفت که آن تغییر داده شود من این ماده را از سایر مواد محکمتر میدانم زیرا که این موافق آراء ملت است و اینطور که میگویند یا باید تغییر را قائل شد یا اکثریت تمام را

**آکاشف** - در صورتیکه در نظامنامه ماقید شده است پس میتوان بعد از دو مرتبه با کثرت نسبی انتخاب شود

**شیخ محمد** - اینکه آقایان این ماده را راجع بآن ماده میکنند ما نمیتوانیم ماده را مفسر ماده دیگر قرار دهیم و مخصوصاً در صورتیکه آن ماده صریح است با انتخاب تمام نمیتوان ماده دیگر بر این قرارداد و اینکه میگویند نماینده ملت با نماینده مجلس فرق دارد عرض میکنم فرق از این راه است که یکوقت نماینده ولایات است که از ولایات انتخاب میکنند یکوقت است که خود مجلس انتخاب میکند

**هشرودی** - بنده تاییداً بقول آقای شیخ محمد عرض میکنم همیشه مفسر باید بعد از مفسر باشد و بنده می بینم آن ماده ۶۲ است و این ماده ۱۹ چطور میتوان این ماده را مفسر قرارداد و مقصود از وکیل ملت و مجلس همان است که آقا فرمودند

**اسدالله میرزا** - اما جواب آقا که میگویند این ماده ۶۲ است و مستقل است عرض میکنم قبول نیست در قوانین بسا از این قبیل هست مثلاً در قانون اساسی مینویسد قضاة محاکم عدلیه را نمیتوان بهر بهانه معرفی کرد و در جای دیگر مینویسد هر کس را نمی توان قاضی محکمه کرد باید قاضی دارای شرایط معلومه باشد از این قبیل بسیار هست که ما مجبوریم بعضی مواد را راجع بمواد دیگر بدانیم (در اینموقع یکربیع تنفس شد و بعد مجلس منعقد شد)

**رئیس** - بعضی از آقایان این ماده را شامل میدانند بعضی شامل نمیدانند بعبارت اخری بعضی میگویند بموجب ماده ۱۷ در مرتبه ثالث اکثریت نسبی کافی است پس ماحالاً انتخاب میکنیم یکی دو نفر را ولایت با کثرت تمام خواهد شد و الباقی را استمهال میکنیم تا چند روز بعد شاید موافقت بین آقایان حاصل شده با کثرت تمام آن چند نفر باقی مانده انتخاب شود (در اینموقع ورقه رای توزیع و رای گرفته شد) (عده حاضر) ۵۵ نفر جناب دکتر

علیخان با ۳۰ رای و سلیمان میرزا با ۲۸ رای با کثرت تمام منتخب شدند

**رئیس** - الباقی میماند برای جلسه آتی چون وقت تنگ است و دیروز قرار گذاشتیم مجلس را برای غروب ختم کنیم

**وکیل الرعایا** - این مطلب که جزء نظامنامه داخلی نشد خوب است آن سه نفر دیگر راهم امشب انتخاب کنیم شاید با کثرت تمام انتخاب شدند

**رئیس** - وقت تنگ است و عجالاً چیزی بگوید قرائت شود راپورت کمیسیون اعتبار نامه ها است (راپورت کمیسیون اعتبار نامه را در تصدیق انتخاب حاجی محمد کریم خان وکیل ایل جلیل قشقائی ذکاء الملك قرائت کرد)

**رئیس** - موافق راپورت کمیسیون اعتبار نامه ها وکالت حاجی محمد کریم خان وکیل ایل جلیل قشقائی را تصدیق کرده است هر کس مطابق این راپورت تصدیق میکند وکالت ایشان را قیام نماید (تمام و کلا قیام نمودند)

**رئیس** - اتفاق تام حاصل است و جلسه آتی فردا سه ساعت بغروب مانده است موضوع مذاکرات اول انتخاب سه نفر نماینده دیگر است بعد قرائت تلگرافات واصله از نجف اشرف و کاغذ انجمن ارامنه و انتخاب هیئتی از برای اشرف بحضور حضرت اقدس آقای نایب السلطنه از برای تبریک روز عید (مجلس نیمساعت از شب گذشته ختم شد)

**جلسه ۲۴**

**مذاکرات یوم پنجشنبه نهم شهر**

**ذیحجه الحرام ۱۳۲۷**

(بدواً در دو ساعت و ده دقیقه بغروب مانده مجلس خصوصی تشکیل و پس از مدتی تنفس شد و در سه ربع بغروب مانده جلسه علنی تشکیل شد و خلاصه مذاکرات را معاضد الملك قرائت کردند)

**میرزا داود خان** - یک فقره که دیروز رای گرفته شد فقره استمهال بود و در صورت خلاصه ذکر نشده

**رئیس** - صحیح است

**وکیل التجار** - در خصوص مصطفی قلیخان بنده دیروز صورت نوشتم و مطابق صورت بنده ۲۶ رای است و در اینجا ۲۵ رای نوشته بود

**رئیس** - اینطوریکه نوشته شده است بعد از مطابقه کردن با چند صورت است و صحیح است یک نفر نماینده امروز بر عده هیئت مجلس افزوده شده کمال امتنان حاصل است و آن یکنفر آقای حاجی میرزا کریم خان وکیل ایل جلیل قشقائی است امیدواریم از افکار صائبه ایشان در راه ترقی مملکت استفاده کلی حاصل نمایم (در این موقع مقدم ایشان راهموم و کلا تبریک گفتند)

**رئیس** - بطوریکه در صورت مجلس نوشته شده است انتخاب سه نفر دیگر نماینده با امروز موکول بود و لکن بطوریکه در جلسه سابق مذاکره شد یک محظور قانونی پیش آمده است و آن این است که آیا مقاد ماده ۱۹ را شامل ماده ۶۲ میتوانیم بدانیم یا خیر باین مناسبت اینمطلب هنوز حل نشده است و مسلم است اگر امروز ما میتوانستیم یک دوره انتخاب دیگر میکردیم چنانچه در جلسه سابق کردیم شاید یکی دو نفر هم امروز با کثرت تمام انتخاب میشدند



ملك نباید اطاعت بکنیم علاوه بر این خود علمای  
 هتبات حکم فرمودند که اطاعت قانون اساسی بر ما  
 واجب است بمدلول این حکم هر فقره از مواد آن  
 قانون اساسی را لازم الاتباع میدانیم و هر کس  
 مخالفت کند مثل این است که معاربه با امام زمان  
 میکند بموجب همان حکم ما مجبور هستیم که همان  
 طور بکه در قانون اساسی نوشته شده است باید  
 اطاعت کنیم یعنی مجلس وقتیکه از کارهان فوری  
 خودش فراغت پیدا کرد و حدود اعضای مجلس  
 معین شد آنوقت شروع بنوشتن نظامنامه مجلس سنا  
 کند و بعد از آنکه از مجلس گذشت مجلس سنا  
 تشکیل شود .

**متمین السلطنه** - بنده در تائید فرمایش حاجی  
 سید نصرالله عرض میکنم ما يك كار خیلی لازمتر  
 از تشکیل مجلس سنا داریم و اون تکمیل عده و کلای  
 دارالشورای ملی است و بعد از این همه زحمات  
 و پس از همه این تلگرافات از وزارت داخله هنوز  
 بیش از شصت هفتاد نفر اینجا حاضر نشده ایم و  
 بنده تصور میکنم البته اساساً هیچکسی مانع نیست  
 که سنا تشکیل شود و البته بموجب یکی از اصول  
 قوانین سنا باید تشکیل شود ولی باید دانست که  
 امروزه کاری لازم تر هست یا نیست کاری لازمتر  
 البته تشکیل همین مجلس است و نوشتن نظامنامه  
 برای انتخابات مجلس سنا مثل نظامنامه انتخابات  
 مجلس شورا وقت میخواهد که نظامنامه مجلس سنا  
 امضاء شود و عجله بنده تصور میکنم این جواب  
 که داده شود ما مشغول نوشتن نظامنامه داخلی مجلس  
 هستیم هم صحیح است هم راست خواهد بود و  
 آقایان هم راضی خواهند شد بلکه يك کمیسیون هم  
 تشکیل شود برای احضار و کلای دارالشورای ملی .

**وکیلالتجار** - برای تشکیل سنا ما باید  
 از فراغت از نظامنامه چیز های دیگر هم باید  
 ملاحظه کنیم عده اعضای مجلس سنا در دوره سابق  
 بمقتضای عده و کلای مجلس معین شده بود از (۱۶۲)  
 (۲۰۰) نفر معین شده بود و کلای مجلس سنارا هم  
 در مقابل گویا ۶۰ نفر معین کرده بودند و حالا که  
 عده و کلا تغییر پیدا کرده است و عده و کلا کم شده  
 است مسلم است که عده و کلای مجلس سنا هم باید  
 کم شود این خودش هم یکوقت میخواهد تا مذاکره  
 بشود و عده معلوم شود و نظامنامه نوشته شود البته  
 هر کس نمیتواند تصور بکند که کلای مجلس شورای ملی  
 میل ندارند یا اینکه یکقدری تسامح میکنند هیچ همچه  
 چیزی ممکن نیست برای اینکه یکی از کار های  
 مهم آنها همین است و البته هر وقت از کار های واجبتر  
 از او فارغ شدند اقدام بنوشتن نظامنامه انتخابات  
 مجلس سنا خواهند کرد و وقتیکه او حاضر شد باید  
 اعلان کرد که انتخاب کنند و باید آقایان همینطور  
 جواب نوشت که هر موقع مقتضی موجود شد اقدام  
 خواهد شد .

**کاشف** - بنده تشکیل سنا را از مطالب خیلی  
 مهم میدانم ولی قبلاً لازم میدانم که تکمیل عده و کلای  
 مجلس که تا بحال نرسیده اند بشود و تشکیل شعبات  
 کمیسیونها و آن کمیسیونیکه قانون برای مجلس مینویسد  
 و نظامنامه مینویسد بشود بعد از تشکیل کمیسیون و  
 آن شعبات شروع بنوشتن نظامنامه انتخابات نموده و  
 بتدریج این کار صورت میگیرد و در این خصوص  
 گویا تردیدی بین آقایان و کلا نباشد و بنده بیش از  
 این صحیح میدانم که مذاکره شود و وقت مجلس

توضیح شود (گفتند صحیح است).

**وکیل الرعایا** - بنده تصور میکنم که یکی از  
 لوازم مجلس تشکیل مجلس سنا است و در اول زمان  
 امکان تشکیل خواهد شد و نظامنامه او هم گمان  
 میکنم ممکن است در مجلس نوشته شود .

**تقی زاده** - بنده عرض مهمی ندارم تشکیل  
 مجلس سنا در قانون اساسی است هیچکسی منکر  
 نیست و علاوه بر این چون نظامنامه اش با مجلس است  
 مجلس يك وقت مناسب برای او پیدا خواهد کرد  
 اگر مخالف باشد باید نطق کند تا جواب بدهم  
 ولی گمانم این است که همه در این مسئله موافقت  
 ( همه گفتند صحیح است )

**رئیس** - هستند بعضی از آقایان که نوبت با آنها  
 نرسیده است ولی عقیده بنده این است که مذاکره  
 در این موضوع کافی است و جواب هم البته نوشته شده  
 و بنظر آقایان خواهد رسید حالا باید يك هیئتی را  
 انتخاب کرد برای تشریح حضور نایب السلطنه در موقع  
 عید فردا برای تبریک که علی الرسم لازم است

**آقا سید حسین** - این هیئت را بموجب نظامنامه  
 جدید باید بقرعه معین کرد

**مدیر نجات** - این نظامنامه چون هنوز از  
 مجلس نگذشته است نمیتوان باو عمل کرد

**فوبری** - این امر مهمی نیست که رای بگیرند  
 خوب است رجوع شود به هیئت رئیسه که هیئت رئیسه  
 چند نفری را پیشنهاد بکند (گفتند صحیح است)

**متمین السلطنه** - بنده گمان میکنم بموجب نظامنامه  
 حالیه انتخاب این عده بطور قرعه باید باشد و چون  
 این نظامنامه جدید هنوز از مجلس نگذشته است  
 عقیده ام این است که اختیار را باید به هیئت رئیسه  
 داد که چند نفری را معین کنند و اسم ببرند و مجلس  
 قبول کند

**میر زامر ترضی قلیخان** - در نظامنامه سابق  
 انتخاب این عده مجول بر رئیس است که پارسی شخصاً  
 اشخاص را معین میکند یا رجوع میکند بمجلس و  
 مجلس معین میکند و بمقیده بنده در این مطالب  
 جزئیه لازم نیست آنقدر زحمت بکشیم و ملاحظه بکنیم  
 یا خود هیئت رئیسه بروند یا اگر مناسب میدانند يك  
 عده را معین بفرمایند .

**تقی زاده** - بنده در اینکه اجزیه به هیئت  
 رئیسه داده شود تصدیق دارم و موافق هستم که  
 اختیار با هیئت رئیسه باشد ولی این ملاحظه را باید  
 کرد که اینجا اشتباه شد لکن گفته شد بموجب  
 نظامنامه نبود بموجب قانون اساسی بود در خصوص  
 ( ادرس ) بود یعنی مجلس مطلبی داشته باشد و  
 بخواهد بحضور همایونی برساند باید از مجلس ایشان  
 رجوع شود و او هم نسخ شده است جای او هم چیزی  
 نمانده در همان چهار ماده بود که منسوخ شده است  
 امضای او مجول بمجلس شده است یکی همین است  
 و یکی اینکه گفتند طبقاتی طبقات منسوخ است دیگر  
 اینکه چون این اول دفعه است که در موقع عید  
 بحضور نایب السلطنه میروند بنده اشکال دارم میدانم  
 این رسم را باید معمول داشت یا خیر و اینکه  
 میگویند در نظامنامه داخلی است بنده بنظر نمیآید  
 و بنده ترجیح میدهم که این عادت منسوخ شود زیرا  
 که هر روز عید غدیر عید قربان عید فلان آن دفعه  
 هم بود که هر يك ماه باید يك هیئت بحضور پادشاه  
 یا نایب السلطنه مشرف شوند اگر چنانچه مجلس

لازم بدانند خیلی تصدیق میکنم حرف جناب میرزا  
 مرتضی قلیخان را که ( بورو ) یعنی هیئت رئیسه مشرف  
 شوند در مواقع رسمی و دعوت های رسمی باید  
 هیئت رئیسه بروند در موقع عید و تبریک و این چیز  
 ها آنوقت در واقع يك خطر دارد آنوقت که مجلس  
 حرف دارد يك هیئتی منتخب انتخاب میکند و وقتی  
 که رسومات و تشریفات است آنوقت هیئت رئیسه  
 نماینده مجلس است آنها باید تشریف ببرند اگر چند  
 نفر بامن موافق باشد این را ترجیح میدهم

**افتخار الواعظین** - بنده میخواستم سؤال  
 کنم آیا دعوتی شده است یا خیر بر حسب رسم است  
 اگر بر حسب رسم است بسیار خوب والا گمان میکنم  
 لازم نیست .

**رئیس** - دعوت نشده است سابقاً اینطور رسم  
 بود که در اعیاد يك عده دیدن میکردند .

**کاشف** - بنده گمان میکنم چون عید قربان  
 یکی از اعیاد مسلمین است لازم است يك هیئتی  
 بروند ولی در خصوص اشخاص بنده مباحثه ندارم  
 هر کس را معین کنند خوب است دیگر گمان میکنم  
 که لازم باشد اگر رسم بوده است همان هیئت رئیسه  
 کافی است .

**وکیل الرعایا** - بنده با عقیده که نسخ کنند  
 همراه نیستم ولی در اینکه همان هیئت رئیسه بروند  
 تصدیق دارم .

**محمد هاشم میرزا** - بنده رفتن بحضور  
 نایب السلطنه را در موقع عید لازم میدانم .

**شیخ اسمعیل** - بلی بنده میخواهم عرض  
 کنم که این دو عید یعنی عید اضحی و عید فطر  
 امتیازاتی دارد که در واقع دین ما اساسش در این  
 دو عید شد این دو عید از اساس اسلام است دیدن باز دیده  
 را نباید ترك کرده .

**رئیس** - اینجا يك قدری اختلافات شده است  
 بین آراء .

**تقی زاده** - بنده باز تکرار میکنم که چون  
 دفعه اول است که در مجلس میخواهید این رسم را  
 عمل کنید شخصاً ترجیح میدهم که این عادات ملغی  
 شود و باید این مطلب يك قدری توضیح شود عرض  
 میکنم غرض این نیست که عید فطر یا اضحی را از  
 بین ببریم عید در جای خودش هست دیدن باز دیده  
 های رسمی هم هست نه این است که خدای نخواسته  
 عید نکنند یا عیدها را از میان بردارند این عید  
 مسلمانی است اما در اسلام این نیامده است که اگر  
 در مملکت پارلمان باشد باید او يك هیئتی بفرستد  
 بدربار این رسم دولتی است داخل در رسومات  
 دولتی و مملکتی باید باشد عید هست سلام هم در  
 آنجا هست و اشخاص هم همه کس هست و اشخاص میتوانند  
 از هم دیدن باز دیده کنند این رسم اسلامی بجای خود باید  
 برقرار باشد ولی عرض میکنم يك نظری هم در سایر  
 ممالک بکنیم و رسومات دولتی آنها را معمول داریم  
 این ترتیب را فقط ما معمول داشتیم که شاه بیاید  
 برای افتتاح مجلس و مجلس را افتتاح کند ختمش را  
 هم او بکند غرض بنده بحفظ مقام است که توهین نشود  
 هم مقام ایشان هم مقام مجلس البته در موقع عید هر کس  
 با کسی دوستی دارد آشنائی دارد با هم دیدن باز دیده  
 میکنند البته و کلا هم با وزراء و علما آشنائی دارند  
 از یکدیگر دیدن باز دیده خواهند کرد دیگر يك  
 هیئتی از مجلس برای اینکار برود گویا ترجیحی  
 نداشته باشد باید مشرف شدن هیئتی از و کلا را

بحضور شاه از برای موافقی ذخیره کنیم که در آن مواقع باید آنرا استعمال کرد.

**هشترودی** - بنده عرض میکنم این دو عهد از اعیاد ملی است و سلطنت ما هم سلطنت ملی است این معروف است منکرهم ندارد سلطان هم خود یک قوانی و امتیازی برای خودش در این عهد قرار داده است برای اینکه یک تعظیم و تمجیدی از شاه شود و برای شکره اسلام خوب است که یک عده بروند

**ناصرالاسلام** - میخواستم عرض کنم همان نکته را که آقای تقی زاده فرمودند خوب است رجوع شود بترتیب سایر ممالک اگر در همه جا معمول است ما هم معمول داریم اگر معمول نیست که هیچ اینقدر در این باب مذاکره نباید کرد.

**کاشف** - اگر بخواهیم تاسی پارلمانهای دیگر کنیم بنده سراغ دارم پارلمانی را که در این مواقع هیئتی بدین سلطان می روند خوب است برای اینکه اختف برداشته شود رای بگیریم که بروند

**وکیل الرعایا** - بنده می خواستم عرض کنم این اشتباه نشود این هیئت برای این نمی روند که در صف سلام بایستند و قبل از ظهر هم نمی روند بلکه بعد از ظهر می روند در طرف عصر و بآن احتراماتی که لازم است این مقام را پذیرائی میکنند خوب است همان هیئت رئیس بروند.

**رئیس** - چون در این دوره اول است که میخواهیم این کار را بکنیم خوب است رای بگیریم (عده گفتند خوب است رای بگیریم)

**رئیس** - پس از برای رفتن فردا رای میگیریم باینطور که هر کس رای دارد برای اینکه یک هیئتی فردا برای تبرک بحضور نایب السلطنه بروند قیام نماید (حاضر ۴۸ نفر) (قائمین ۲۷ نفر)

**رئیس** - حالا رای میگیریم برای اینکه این هیئت را مجلس انتخاب کند یا هیئت رئیس انتخاب کند (جمعی گفتند خود هیئت رئیس بروند)

**رئیس** - هر کس رای دارد بر اینکه هیئت رئیس بروند فوراً قیام نماید (حاضر ۴۸ نفر) (قائمین ۳۳ نفر)

**رئیس** - کافذی است که از انجمن ارامنه نوشته اند خوانده میشود (ذکاء الملک کافذ انجمن ارامنه را قرائت کرد)

**رئیس** - اولاً بمناسبت اینکه این بنده هم جزء کمیسیون انتخابات بوده ام خوب است توضیحاً این یک مطلب را که راجع بمسئله انتخابات است عرض کنم اینها تصور کرده اند که از آن ها یک حق مساواتی مضایقه شده است و بالعکس در کمیسیون انتخابات این مسئله منظور شد که اگر بطور تساوی ملل غیر مسلم ایران شرکت بکنند در انتخابات منتخب و منتخب هیچ وقت اکثریت نخواهد داشت و برای اینکه از آنها وکیلی در مجلس باشد معین کردند که از آنها یک نفر مبعوث شود این یک جوابی بود که بنده نظر کمیسیون انتخابات را خواستم عرض کرده باشم آقایان دیگر هم آنجا هستند که در کمیسیون انتخابات بوده اند البته این عرض مرا تصدیق خواهند کرد (طلباً تصدیق کردند)

**منتهصر السلطان** - چون باید حفظ قانون و نظامنامه خود مانرا بشناسیم و اگر بخواهیم

ملاحظه اینکه ارامنه باین قسم که نوشته اند سه نفر وکیل خواسته اند از آنها بپذیریم خلاف نظامنامه انتخابات کرده ایم و نمی توانیم تغییر بدهیم اگر بخواهیم تغییر بدهیم اغلب نقاط خود ایران شاید خیلی از شهرهای کوچک یا بعضی از قصبه های ایران هم بخواهند مستقلاً وکیل بفرستند مثل اینکه در نطنز هم در چندی قبل استدعا کرده بودند که یک نفر وکیل مستقلاً بمجلس شورای ملی بفرستند پس در اینصورت ما نمی توانیم برای خاطر یکی یا دو نفر وکیل نظامنامه انتخابات را بهم بزنیم و این خیلی اشکال پیدا میکند بنده خیلی افسوس میخورم آنها هم خیلی زحمت کشیده اند ولی نمیشود.

**رئیس** - بمناسبت اینکه وقت منقضی شده است قبل از آنکه داخل مذاکره شویم در این بحث چون در این خصوص نوشتجانی هست که از انجمن ها و هیئت مدیره بکمیسیون مالی و کمیسیون فوق ماده که حالا قرائت آنها هم البته لازم است و در اینجا خیلی طول میکشد باین مناسبت هیئت رئیس صلاح میداند که بدو در یک کمیسیون بموقع مذاقه و ملاحظه گذاشته شود آن نوشتجات را هم آنجا مطالعه بکنند از روی آن نوشتجات رای خودشان را بمجلس پیشنهاد کنند آنوقت در صورت لزوم این مطلب مذاکره خواهد شد.

(اتفاقاً گفتند صحیح است)

**رئیس** - تعیین کمیسیون بر روز شنبه خواهد افتاد مناقشات درباره اکثریت تام یا اکثریت نسبی برای روز شنبه است حالا دیگر مجلس علنی منقضی است آقایان تماشاچی و مخبرین تشریف ببرند بقدر چهار دقیقه مجلس خصوصی خواهد بود.

(مجلس نیم ساعت از شب گذشته ختم شد)

**جلسه ۲۵**

**صورت مذاکرات یوم شنبه ۱۱ شهر**

**ذی حجة الحرام ۱۳۲۷**

مجلس دو ساعت و ده دقیقه کم قبل از غروب در تحت ریاست ممتازالدوله نایب رئیس دوم منعقد عده حاضر (۵۲) نفر معاضد الملک خلاصه مذاکرات جلسه قبل را قرائت کردند چون در صورت مجلس نوشته شده بود تلگرافی از حضرت آیه الله خراسانی قرائت شد مشعر بر تبریک و انتخاب پنج نفر از مجتهدین طراز اول.

**محمد هاشم میرزا** - در ماده دوم قانون اساسی چون لفظ طراز اول نیست خوب است در صورت مجلس هم لفظ طراز اول نوشته نشود.

**آقامیرزا احمد** - در خصوص اخذ رای هم در خلاصه اشتباهی شده است رای گرفته بود برای اصل رفتن یک هیئتی خدمت نایب السلطنه برای تقدیم تبریک و در صورت مجلس نوشته شده است در خصوص رفتن هیئت رئیس رای گرفته شد.

**نایب رئیس** - اصلاح میشود امروز دو کمیسیون باید انتخاب شود یکی برای ملاحظه آن کافذ انجمن ارامنه دیگر برای ملاحظه ماده قانون انتخابات خوب است اول آن کمیسیون را که برای ملاحظه کافذ ارامنه لازم است انتخاب نمایم.

**حاجی محمد اسمعیل کاشف** - آن دو ماده راجعه بقانون انتخابات خوب است بهمان کمیسیون تصحیح نظامنامه ها رجوع شود.

**نایب رئیس** - آروز قرار شد کمیسیون مخصوص انتخاب شود نمیتوانیم حالاً تغییر قرارداد آروز را بدهیم.

**تقی زاده** - برای شکایت از انتخابات و غیره از قبیل همین تصحیح ماده قانون انتخابات بیک کمیسیون دائمی باید رجوع شود مثلاً نظنر شکایت میرسد و وکیل میخواهند و اعتبارنامه ها میرسد لازم است تمام این مطالب بیک کمیسیون رجوع شود

**نایب رئیس** - حالا قراری که پررود داده شده بهم نمیزنیم و شش نفر انتخاب میکنیم برای ملاحظه کافذ ارامنه.

**موتمن الملک** - اگر بنا شود بکمیسیون تصحیح نظامنامه ها رجوع شود من استعفا میدهم و اگر بخواهند کمیسیون دیگری انتخاب کنند استدعا دارم بنده را انتخاب نکنند (در این موقع ورقه توزیع و رای گرفته شد - عده حاضر ۵۲ نفر)

**حکیم الملک** - بنده اعتقاد این است که در اطاق دیگر استخراج آراء بشود که وقت مجلس تصبیح نشود.

**نایب رئیس** - عیب ندارد سابق هم میبردند در خارج استخراج میکردند حالا جناب آقا شیخ اسماعیل و آقا سید محمد رضا و وکیل التجار و آقای نواب بروند اطاق دیگر استخراج آراء بنمایند (در این موقع این چهار نفر باطاق دیگر برای استخراج آراء رفتند)

**نایب رئیس** - انتخاب یک کمیسیون دیگر هم لازم است از برای دو ماده قانون انتخابات و بعد از خواندن بقیه نظامنامه شروع میشود با انتخاب (در این موقع شروع بقرائت نظامنامه گردید) و از ماده ۱۳۷ تا آخر نظامنامه قرائت شد و مذاکرات لازمه بعمل آمد.

**رئیس** - دوره دوم نظامنامه تمام شد این دفعه که قرائت میشود در هر ماده رای گرفته میشود

**معاضد الملک** - نتیجه استخراج رای برای کمیسیون رسیدگی بر اراض ارامنه در خصوص درخواست سه نفر نماینده از این قرار است: (اسدالله میرزا) ۲۷ رای (تقی زاده) ۲۵ رای (حسنعلیخان) ۱۶ رای (میرزا محمد علی خان) ۱۴ رای (متین السلطنه) ۱۴ رای (اسدالله خان) ۱۳ رای (سلیمان میرزا) ۱۳ رای

**ممتازالدوله** - چون شش نفر باید انتخاب شود و بین اسدالله خان و سلیمان میرزا اتفاق افتاده است پس باید بین این دو نفر بطریق قرعه بکنفررا تعیین کرد (اسدالله خان بقرعه معین شد)

**میرزا محمد علی خان قره بیت** - بعضی از مواد نظامنامه رجوع شد بکمیسیون و هنوز نیامده است چطور می شود در دفعه دیگر در آنها رای گرفت.

**اسدالله میرزا** - تمام آنها در یک حکم نیست بعضی یک اصلاحی شده قرائت میشود و رای گرفته می شود و بعضی جزء مبتکرات است که وقتی بمجلس میاید دوره اول آنها است البته در آنها در همان قرائت رای گرفته نمی شود و بلکه باید طبع شده بین و کلا توزیع شود.

**حاجی سید نصرالله** - لکن تمام آنها باید